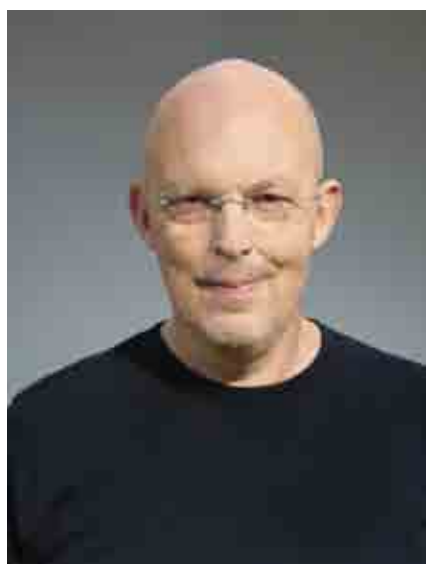

Det er dumt ikke at være forberedt

"Resiliens er lidt Darwin-agtigt. Det er ikke den stærkeste by eller bygning, der overlever, men den som bedst tilpasser sig." Ordene er Walter Unterrainer. Han er professor ved Arkitektskolen Aarhus og hovedtaler ved konferencen "Byers resiliens", som blev afholdt i marts. Han folder her begrebet ud i en strømflod af spørgsmål fra ByplanNyt.

Af Anne Mette Ehlers

Walter Unterrainer er professor ved Arkitektskolen Aarhus. Han er uddannet i Østrig, hvor han har haft egen tegnestue mange år.
Foto: Arkitektskolen Aarhus

Byplannyt (B): Resiliens kommer fra psykologien, hvorfor er begrebet relevant for udviklingen af byer?

Walter Unterrainer (W): Resiliens kommer ikke kun fra psykologien, men anvendes af mange videnskaber, for eksempel i biomedicin til at beskrive bakteriers modstandskraft over for antibiotika. I arkitekturen anvendes ordet resiliens ikke i betydningen fra humanvidenskaben. Resiliens stammer fra latin 'resilio', og betyder at springe tilbage. I Japan siger et ordsprog, at hvis du falder syv gange, skal du rejse dig op igen otte gange. Og det kommer fra et land, hvor jordskælv gør det at falde til noget helt bogstaveligt.

Resiliens kan bruges specifikt eller som en metafor. Det er et processuelt ord, som kredser om evnen at rejse sig igen efter en påvirkning eller et chok eller som en reaktion på stress. Eller at forberede sig på påvirkninger, hvad end det er jordskælv, oversvømmelse, høj arbejdsløshed eller i nogle tilfælde borgerkrig.

B: Hvordan forstår du resiliens?

W: Jeg forstår resiliens som en idé, en strategi eller et princip til at træffe beslutninger for byområder, byer og regioner. I min undervisning fokuserer jeg på kulturel resiliens, som både kan forstås enten som modstandsdygtige kulturer, eller at man skaber resiliens via kulturen. Mayakulturen var på et meget højt udviklingsniveau, men antagelsen er, at kulturen døde på grund af mangel på føde. Så det er et eksempel på en ikke-resilient kultur. I den anden betydning kan kulturen anvendes som et redskab til at etablere resiliens. For en kultur med social sammenhængskraft og demokrati står stærkt.

B: Hvor vigtig er resiliens i byplanlægning og arkitektur?

W: Meget vigtig. Se for eksempel på infrastrukturer: I et land som USA, der er så afhængigt af elektricitet, har der været områder med strøm-afbrydelser i op til tre-fire dage efter orkaner eller snestorme. Simulationer

"Du kan ikke arbejde imod vand, du kan kun arbejde med det". Det siger den øverste ansvarlige for resiliens i Rotterdam. Og de ved, hvad de taler om i Holland, hvor 50 % af landets areal ligger under 1 m over havets overflade. Det vil være helt utænkeligt ikke at inddrage det i planlægning og udvikling af byerne. Her er det Maeslant barrieren uden for Rotterdam. Foto: Rijkswaterstaat.nl

viser, at efter seks-syv dage uden strøm til køleskabe, madlavning og varme, og uden hjælp udefra, vil en del af befolkningen begynde at gøre oprør. Forestil dig, hvordan der opstår vold i et land fuld af våben. Nogle borgere tager selv for sig i supermarkederne, hvor der mangler basale varer, og man forsvarer sig mod hinanden og beskytter sig.

B: Hvad er forskellen mellem bæredygtighed og resiliens?

W: Der er paralleller, men begrebet bæredygtighed har alle hørt om millioner af gange. Og alle forstår noget forskelligt. Det er et fortærsket og udvandet ord. En marketinglabel, hvor alt skal være bæredygtigt. I academia er der en tendens til at undlade at bruge begrebet, fordi det er blevet så tomt. Faren er selvfølgelig, at det samme vil ske for resiliens.

B: Hvordan anvender Arkitektskolen Aarhus resiliens i forskningen?

W: Vi bruger det meget pragmatisk og ikke kun som en metafor. Vi er meget præcise om, hvorfor noget er resilient og andet ikke er. Kigger man på historien, hjælper dæmninger ikke mod oversvømmelser. De kan mind-

ske risikoen, men det kan være farligt at stole på dæmninger, som de gjorde i New Orleans, hvor mange døde, og store dele af byen blev ødelagt. I Rotterdam siger den øverste resiliens-ansvarlige, at du ikke kan arbejde imod vandet, du kan kun arbejde med vandet. Det samme med flygtningestrømme, du kan ikke stoppe dem med et hegn.

B: Hvordan arbejder de studerende med resiliens?

W: På forskellige niveauer. For eksempel i forhold til kunder. Hvis de skal bygge en skole, en produktionsbygning eller et kontor, kan de designe bygningen, så den kan tilpasses nye grupper af børn, nye produktions- eller arbejdsformer, så bygningen er nyttig mange år frem. Resiliens er lidt Darwin-agtigt. Det er ikke den stærkeste bygning eller by, som overlever, men den som bedst tilpasser sig. I det hele taget handler resilient arkitektur ikke primært om bygninger, men om mennesker. Bygninger, som står i landskabet betyder ingenting, hvis de ikke gør noget godt for mennesker, er elskede og værdsat.

På vores kandidatuddannelse fokuserer vi på mennesker, både i forhold

til byer, bygninger og bygningsdetaljer. Vi beskæftiger os også med et felt kaldet 'arkitektur uden kunder'. Her er arkitekturen et middel til at løse problemer for byer. Arkitekters professionelle viden er drivkraft for forbedringer, hvad end det handler om byers hygiejne, vand, transport, grønne- eller sociale rum.

B: Hvad kunne et arkitekturprojekt uden kunder gå ud på?

W: For eksempel er der 2,5 milliarder mennesker i verden, som ikke har adgang til toiletter. Det er blandt andet et miljøproblem, et kønsproblem og et hygiejnisk problem. Hvert år dør 800.000 indere af diarre. Som arkitekt kan du tage fat på de udfordringer. Eller du kan tjekke, hvad der står på FN's agenda for de næste 20 år og så udvikle løsninger sammen med befolkningen ud fra det.

B: I forhold til resiliens, er det så ikke svært at forberede sig på farer, man ikke kender?

W: Jo, det sværeste ved fremtiden er, at vi ikke kender den. Men det er ikke helt sandt. For vi ved, at havet vil stige, og at der fortsat vil være hundrede tusinder af flygtninge. De

Center for Strategisk Byforskning

er et murstensløst samarbejde mellem Københavns Universitet, Aalborg Universitet og Arkitektskolen Aarhus. Centerets forskere arbejder tværfagligt og på tværs af de medvirkende institutioner med at sætte fokus på byens muligheder og udfordringer – socio-rumlige, planlægningsmæssige og arkitektoniske. Centrets forskning og formidlingen heraf har fået støtte af Realdania og Kraks Fond Byforskning.

Dette er den tolvte i rækken af artikler om centrets forskning.

Læs mere om centeret og forskningsprojekterne på byforskning.ku.dk

Foto: Rijkswaterstaat.nl

”Jeg har været med i et projekt i byen Kriva Palanka i Makedonien, hvor der var 80 procents arbejdsløshed. Der skete det, at hver garage blev lavet om til gedestald eller kyllingefarm, varmen kom fra åben ild og hvert stykke ledigt jord blev til en kartoffelmark. Det var byen slet ikke designet til. Så handler det om genstrukturere byen.

udfordringer skal vi være forberedt på uden at være bange. Vi skal have en positiv tilgang. I Tokyo ved de, at der kommer store jordskælv, bare ikke hvornår. Så de forbereder sig. I Danmark ville det være totalt dumt at bygge mod jordskælv, mens det vil være kritisk i Japan ikke at gøre det. Jeg har været med i et projekt i byen Kriva Palanka i Makedonien, hvor der var 80 procent arbejdsløshed. Der skete det, at hver garage blev lavet om til gedestald eller kyllingefarm, varmen kom fra åben ild og hvert stykke ledig jord blev til en kartoffelmark. Det var byen slet ikke designet til. Så handler det om genstrukturere byen.

B: Hvad hvis vi ikke forbereder os?

W: Havde Holland ikke en resiliensstrategi mod stormflod, ville det påvirke fire millioner mennesker – også

dødeligt. 60 procent af landet ville ikke eksistere. Er du ikke forberedt, sker tingene bare alligevel. På én dag mistede 11 millioner mennesker deres hjem i Filippinerne på grund af en tyfon. Og der kommer flere tyfoner. Jeg var i Kina i 2008, hvor 80.000 mennesker døde i et jordskælv. Nye, moderne bygninger i beton var faldet sammen, mens gamle gårde var bygget, så de kunne bevæge sig, og de havde kun små revner. Da forstod jeg sætningen: Jordskælv dræber ikke, bygninger gør.

B: Hvem har ansvaret for at sikre resiliente byer?

W: Du kan vælge at se det top-down, og så ligger ansvaret hos politikerne, som er blevet valgt. Men det gør de ikke Resilient Vejle, som også vil mobilisere befolkningen, der ikke kun skal informeres, men også

involveres. Det samme i Holland, hvor ethvert barn ved, at det skal rapporteres, hvis der er problemer med dæmningerne. Resiliens bør være bakket op af samfundet.

B: Er der en snert af undergrundsbevægelse over resiliens-begrebet?

W: Jeg er ikke medlem af en bevægelse, men af mange netværk, som gør noget for planeten og dens mennesker. Ikke at gøre noget kan være både kriminelt, idiotisk eller begge dele.

B: Er der en tendens til, at vi i højere grad end tidligere bygger og planlægger for de kommende generationer og ikke kun vores egen?

W: Der er en lille trend, som handler om at tænke længere end os selv, vores børn og længere endnu. Men den er slet ikke stor nok. Jeg håber ikke, det er for sent. •